

FES Moldova a lansat, pe 8 septembrie 2026, studiul „Dilema strategică a Republicii Moldova: aderarea la UE, reintegrarea teritorială și lecțiile din cazul Ciprului”

Septembrie 2026

**Friedrich
Ebert
Stiftung**

Două obiective, o dilemă: parcursul european și reintegrarea țării

Temele Ediției

- 1 - *Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova: Republica Moldova între aderare și reintegrare: lecțiile Ciprului*
- 2 - *Natalia Stercul, directoare APE: Tactica Rusiei de răspuns extern la măsurile fiscal-juridice de reintegrare a Republicii Moldova*
- 3 - *Ahmet Sözen, profesor Cipru de Nord: „UE ar trebui să învețe din experiența Ciprului și să evite repetarea aceleiași greșeli”*
- 4 - *Alexandru Flenchea și Denis Cenușă, experți: Transnistria la porțile Uniunii Europene: trei scenarii pentru viitorul Republicii Moldova*

Relația dintre aderarea la UE și reintegrarea Republicii Moldova este tema acestei ediții a buletinului de politică externă al FES/APE, în care analizăm studiul la această temă realizat de Fundația „Friedrich Ebert” și semnat de Denis Cenușă și Alexandru Flenchea. Acesta prezintă trei scenarii – aderarea unui stat reintegrat, aderarea înaintea reintegrării și stagnarea ambelor procese – și subliniază importanța unei strategii de reintegrare încă din perioada de preaderare.

Sinteza conferinței organizate de FES Moldova cu prilejul prezentării studiului mai sus-menționat reunește perspectivele experților moldoveni și ciprioți asupra costurilor unui conflict nesoluționat, prezenței militare ruse și nevoii unui consens politic la Chișinău, conturând avertismentul că intrarea în UE

nu garantează reunificarea și poate reduce presiunea pentru soluționarea conflictului.

În interviu, profesorul cipriot Ahmet Sözen explică limitele comparației dosarului transnistrean cu Ciprul și propune un acord care să coreleze etapele aderării cu pași concreți de reintegrare. El insistă ca retragerea trupelor ruse, statutul regiunii, integrarea instituțiilor și aplicarea legislației europene să fie abordate înaintea aderării, nu amânate pentru perioada ulterioară.

Editorialul Nataliei Stercul analizează unificarea fiscală a celor două maluri și reacția Moscovei. Materialul interpretează distribuirea pașapoartelor rusești și deschiderea secțiilor de votare neautorizate în regiune drept instrumente de menținere a influenței ruse, care îngreunează reintegrarea politică în pofida apropierea economică.

Știri pe scurt:

Președinta Maia Sandu a discutat, pe 22 septembrie, cu o delegație a Senatului ceh, condusă de Pavel Fischer, despre sprijinul Cehiei pentru aderarea Republicii Moldova la UE, cooperarea în domeniul securității și proiectele de asistență pentru dezvoltare. Discuțiile s-au axat pe sprijinul Cehiei pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, pe cooperarea în domeniul securității și pe proiectele de asistență pentru dezvoltare.

Ministrul de externe Mihai Popșoi s-a întâlnit la New York, pe 22 septembrie, cu omoloaga ungară, Anita Orbán. Potrivit MAE, aceasta a reafirmat sprijinul Ungariei pentru aderarea Republicii Moldova la UE, în baza meritelor proprii. Popșoi a invitat-o să efectueze o vizită la Chișinău. Discuțiile s-au concentrat pe parcursul european al Republicii Moldova, cooperarea economică, intensificarea schimburilor comerciale și atragerea investițiilor.

Ministerul Afacerilor Externe a condamnat organizarea, fără acordul Chișinăului, a alegerilor pentru Duma de Stat în regiunea transnistreană, în perioada 18–20 septembrie. Autoritățile moldovene au autorizat o singură secție de votare, în incinta Ambasadei Rusiei la Chișinău. MAE a reiterat că organizarea unor procese electorale de către un alt stat în regiunea transnistreană nu produce efecte juridice.

Republica Moldova Între aderare și reintegrare: lecțiile Ciprului

Sinteză a discuțiilor din cadrul conferinței „Aderarea Republicii Moldova la UE și reintegrarea teritorială: Scenarii, riscuri și lecții din cazul Ciprului” de Mădălin Necșuțu

Republica Moldova se apropie de Uniunea Europeană având în față două obiective strategice care trebuie gândite împreună: aderarea la UE și reintegrarea teritorială. Pot cele două procese avansa simultan? Trebuie unul să îl precedă pe celălalt? Și ce se întâmplă dacă Republica Moldova ajunge la momentul aderării fără o soluție pentru regiunea transnistreană?

Aceste întrebări au stat în centrul conferinței organizate de Friedrich-Ebert-Stiftung Moldova la Chișinău, pe 8 septembrie 2026, cu prilejul prezentării studiului elaborat de Denis Cenușă și Alexandru Flenchea. Discuția a mers dincolo de cele trei scenarii propuse de autori. Experții moldoveni și invitații din Cipru, profesorii Hubert Faustmann și Ahmet Sözen, au abordat costurile menținerii conflictului, rolul Rusiei și prezența trupelor ruse, interesele economice de la Tiraspol, necesitatea unui consens politic la Chișinău și riscul ca aderarea la UE să reducă ulterior presiunea pentru reintegrare.

Experiența Ciprului a oferit astfel mai ales un avertisment: aderarea la UE a unui stat cu un teritoriu divizat este posibilă, însă statutul de membru nu garantează reunificarea ulterioară.

Felix Hett: **două obiective naționale**

În deschiderea conferinței, Felix Hett, reprezentantul FES Moldova, a pornit de la legătura dintre cele două priorități naționale: integrarea europeană și reintegrarea teritorială. Întrebarea, a subliniat el, este dacă obiectivele „ar putea să fie atinse simultan” sau dacă trebuie realizate într-o anumită ordine.

Din acest motiv, studiul nu încearcă să prezică viitorul. Cele trei scenarii descriu evoluții plauzibile, fără a fi prognoze. Distincția contează într-un context regional marcat, potrivit lui Hett, de un grad de imprevizibilitate mult mai ridicat decât în urmă cu zece sau 15 ani.

Nici experiența Ciprului nu este prezentată ca o rețetă pentru Republica Moldova. Ea permite însă examinarea consecințelor pe care deciziile strategice le pot avea atât înainte, cât și după aderare.

Denis Cenușă: **două proiecte de țară care** **trebuie gândite împreună**

Pentru Denis Cenușă, expert asociat al Centrului de Studii Est-Europene din Lituania și al think-tank-ului

Expert-Grup din Moldova, punctul de plecare este diferența dintre cele două procese. Aderarea la UE are o structură de negocieri, etape și obiective relativ previzibile. Reintegrarea nu dispune de o arhitectură comparabilă.

Cu toate acestea, procesele sunt interdependente. Cenușă a arătat că mesajele venite din partea UE indică tot mai clar necesitatea abordării conflictului transnistrean în cursul aderării, în locul amânării sale automate până după intrarea în Uniune. Totodată, reformele realizate pe malul drept trebuie concepute ținând seama de aplicarea lor viitoare în regiunea transnistreană. În caz contrar, decalajele dintre cele două maluri ar putea îngreuna reintegrarea.

Autorii au construit trei scenarii. Primul, considerat dezirabil, presupune desfășurarea în paralel a aderării și reintegrării, astfel încât Republica Moldova să intre în UE exercitându-și suveranitatea asupra întregului teritoriu. Acquis-ul european ar putea fi atunci aplicat și în regiunea transnistreană. Contextul actual oferă unele oportunități: vulnerabilitatea economică a regiunii, diminuarea capacității Rusiei de a o susține ca înainte de 2022, dependența sa crescândă de relațiile economice cu malul drept și deschiderea fără precedent a UE față de Republica Moldova.

Există însă și constrângeri: euroscepticismul din unele state membre, fragilitatea consensului privind extinderea, capacitatea administrativă limitată a Republicii Moldova, precum și costurile economice și sociale ale reintegrării.

Al doilea scenariu presupune aderarea unui stat încă divizat. Republica Moldova ar deveni membră a UE fără ca autoritățile constituționale să controleze efectiv regiunea transnistreană. Avantajul ar fi că parcursul european nu ar fi blocat de conflict. Statutul de membru ar putea, de asemenea, spori atractivitatea malului drept pentru populația și pentru unele elite economice din regiune.

Riscul este pierderea unei pârghii importante. După aderare, condiționalitatea europeană nu ar mai putea stimula reintegrarea cu aceeași forță. În plus, UE ar avea de gestionat un conflict nesoluționat și prezența militară rusă pe teritoriul unui stat membru.

Al treilea scenariu este cel mai problematic: nici aderare, nici reintegrare. Reformele încetinesc, perspectiva europeană își pierde credibilitatea, iar Rusia își poate reface o parte din influența asupra regiunii. Într-o asemenea situație, actorii de la Chișinău și Tiraspol ar putea încerca să obțină beneficiile financiare ale apropiierii de UE fără să realizeze transformările politice necesare.

Cenușă a identificat aici una dintre lecțiile principale ale Ciprului: o fereastră de oportunitate poate fi pierdută, iar *statu-quo*-ul se poate consolida după aderare. Pentru Republica Moldova, miza este cu atât mai mare

cu cât nesoluționarea conflictului ar putea însemna menținerea trupelor ruse în regiunea transnistreană inclusiv după intrarea țării în UE.

Alexandru Flenchea: este nevoie de o decizie strategică

Mesajul fostului vicepremier pentru Reintegrare și director al Asociației Inițiativa pentru Pace, Alexandru Flenchea, a fost direct: Republica Moldova trebuie să decidă strategic cum corelează aderarea la UE cu reintegrarea teritorială.

„Lipsa unei asemenea decizii, în sine deja este tot o alegere”, a avertizat el. În absența unui obiectiv clar și a unei strategii comune, țara riscă să nu ducă la bun sfârșit niciunul dintre cele două procese.

Pentru Flenchea, coordonarea contează mai mult decât viteza. Instituțiile responsabile de aderare și cele care gestionează dosarul transnistrean trebuie să lucreze în baza aceleiași viziuni strategice. Cele două procese au însă instrumente și resurse proprii și nu trebuie condiționate mecanic unul de celălalt.

Flenchea a pus sub semnul întrebării și presupunerea că perspectiva europeană, de una singură, va determina Tiraspolul să accepte reintegrarea. Pentru cetățeanul obișnuit, accesul la beneficiile UE poate fi atractiv. Pentru sistemul politico-economic construit în jurul grupului Sheriff, statul de drept, transparența proprietății și concurența legală pot amenința actualul mod de funcționare.

În această perspectivă, este necesară extinderea efectivă a suveranității Republicii Moldova: Constituția, legea, sistemul fiscal și regulile unei economii legale trebuie să funcționeze și pe malul stâng. Reintegrarea trebuie, în același timp, să ofere populației garanții credibile privind proprietatea, veniturile și pensiile, accesul la educație și servicii

sociale, precum și capacitatea statului de a-i proteja interesele.

Flenchea a distins trei componente ale problemei de securitate: trupele ruse, structurile paramilitare din regiunea transnistreană și depozitul de muniții de la Cobasna. Fiecare necesită o soluție proprie. În ceea ce privește persoanele înarmate, el a propus o distincție juridică esențială, formulată astfel: „între pașapoarte, nu uniforme” — între cetățenii ruși aflați ilegal pe teritoriul Republicii Moldova și cetățenii moldoveni care au activat în structurile regimului separatist.

Angela Grămadă: fără consens nu există strategie

Angela Grămadă, directoarea think tank-ului Experts for Security and Global Affairs (ESGA), a adus în prim-plan necesitatea unui consens politic intern. Republica Moldova și-a asumat obiectivul aderării la UE, însă reintegrarea rămâne mult mai puțin prezentă în dezbaterile despre parcursul european.

În opinia sa, problema privește atât guvernarea, cât și opoziția, care nu propune deocamdată o alternativă coerentă și fezabilă pentru reintegrare. Discuțiile despre „modelul cipriot”, Slavonia sau alte precedente internaționale sunt insuficiente în absența unei strategii asupra căreia actorii politici moldoveni să poată conveni și care să răspundă intereselor de securitate ale statului.

Consensul este necesar și la nivel european. Tratatul de aderare va trebui acceptat și ratificat de statele membre, iar situația teritorială a Republicii Moldova va conta în acest proces. Aderarea și reintegrarea nu pot, așadar, fi tratate ca dosare complet separate.

Grămadă a subliniat și dimensiunea regională a securității. Reducerea prezenței și influenței ruse în regiunea transnistreană este în interesul Republicii Moldova, dar ar diminua riscurile și pentru Ucraina și partenerii europeni.

În privința României, experta a relatat concluzia unei dezbateri cu actori relevanți de la București: dosarul este bine cunoscut, însă mesajul primit a fost „vrem să știm ce vrea Chișinăul de la noi”. România poate sprijini convergența europeană, iar Ucraina are deja un rol important în planul securității. Definirea obiectivului reintegrării revine însă Republicii Moldova.

Balázs Jarábik: **riscul unei lungi perioade** **intermediare**

Analistul politic și fostul diplomat slovac Balázs Jarábik a pus sub semnul întrebării fezabilitatea scenariului preferat de autori. Reintegrarea înaintea aderării ar presupune îndeplinirea simultană a mai multor condiții dificile: retragerea trupelor ruse, o capacitate instituțională suficientă la Chișinău și acceptarea de către societate a costurilor reintegrării.

El a conturat posibilitatea unei lungi perioade intermediare. Republica Moldova ar continua să se apropie de UE și să se alinieze economic, juridic și instituțional la aceasta, fără să adere formal sau să soluționeze conflictul transnistrean.

O variabilă decisivă rămâne războiul din Ucraina. Deznodământul său va influența atât politica de extindere a UE, cât și capacitatea Rusiei de a susține regiunea transnistreană. Jarábik a remarcat, totodată, că Uniunea însăși va trebui să se schimbe pentru a putea realiza o nouă extindere amplă.

Apropierea economică dintre cele două maluri este necesară, dar nu echivalează cu reintegrarea în absența acceptării autorității politice a Chișinăului. Din această perspectivă, Jarábik consideră probabil ca UE să trateze soluționarea problemei transnistrene drept o condiție implicită a aderării.

Cristina Lesnic: **statul trebuie să poată** **gestiona reintegrarea**

Fosta vicepremieră pentru Reintegrare Cristina Lesnic a pus accentul pe capacitatea statului. Formula sa, „statul trebuie să gestioneze, nu doar să reprezinte”, rezumă critica unei abordări în care dosarul transnistrean este tratat prin reuniuni și declarații, fără o capacitate suficientă de a pune deciziile în aplicare.

Pentru Lesnic, lipsa încrederii în instituții este un obstacol major. Reintegrarea depinde și de capacitatea Republicii Moldova de a demonstra propriilor cetățeni că este un stat funcțional și credibil. Procesul are nevoie, în același timp, de o colaborare mai largă între instituții, experți și societatea civilă.

Cristina Lesnic a susținut primul scenariu propus de autori, în care reintegrarea și aderarea avansează în paralel și converg la momentul intrării în UE, chiar dacă acesta implică costuri ridicate. Menținerea separării are, la rândul ei, costuri. Fiind distribuite pe termen lung, acestea sunt însă mai puțin vizibile politic. În opinia sa, strategia de reintegrare trebuie să permită adaptarea la schimbări, iar scenariile trebuie discutate public înainte ca evoluțiile externe să impună decizii luate sub presiune.

Hubert Faustmann: aderarea poate reduce presiunea pentru soluție

A doua parte a conferinței a adus perspectiva cipriotă. Profesorul Hubert Faustmann, de la Universitatea din Nicosia, a arătat că procesul de aderare a Ciprului a funcționat inițial ca un catalizator pentru negocierile de reunificare.

La început exista percepția că UE nu va accepta un stat divizat. Aceasta crea presiune pentru compromis. Ecuația s-a schimbat însă când a devenit clar că Ciprul va putea adera și fără soluționarea conflictului. Grecia a legat atunci acceptarea Ciprului de extinderea UE, iar perspectiva intrării unui stat divizat a devenit realitate.

După ce aderarea a devenit certă, stimulentele pentru compromis au scăzut. Pentru o parte a comunității cipriote grecești, putea deveni mai atractivă ideea de a negocia ulterior, din interiorul UE, dintr-o poziție considerată mai favorabilă.

Aceasta este una dintre cele mai importante lecții pentru Moldova: aderarea poate fi o pârgie foarte puternică înainte de intrarea în UE, dar mult mai slabă după aceea.

Faustmann a descris și normalizarea progresivă a divizării. Apartenența la UE a făcut viața mai confortabilă pentru cetățenii Republicii Cipru, inclusiv pentru ciprioții turci care beneficiază individual de cetățenie. În aceste condiții, conflictul a continuat fără ca presiunea socială pentru o soluție să crească suficient.

În sesiunea de întrebări și răspunsuri, Faustmann a atras atenția și asupra efectului timpului. Generațiile care au trăit violențele păstrează memoria conflictului, dar nici generațiile tinere nu sunt automat mai favorabile reunificării: acestea pot ajunge să cunoască tot mai puțin cealaltă comunitate. Timpul poate vindeca unele răni, dar poate transforma separarea într-o realitate cotidiană acceptată.

Ahmet Sözen: pericolul „impasului confortabil”

Profesorul Ahmet Sözen, expert în științe politice și relații internaționale și director fondator al *Cyprus Policy Center*, a adus în dezbateră de la Chișinău perspectiva comunității cipriote turce. El a avertizat însă că experiența Ciprului nu poate fi transpusă direct în Republica Moldova: contextul din 2004 diferă considerabil de cel din 2026.

Sözen a amintit că avertiza încă din 2002 asupra riscurilor admiterii în UE a unui stat cu un conflict teritorial neresoluționat. Aderarea nu avea să elimine problema, ci să o aducă în interiorul Uniunii. După mai bine de două decenii, conflictul continuă să aibă consecințe politice și instituționale.

O lecție centrală privește ordinea deciziilor. Semnarea Tratatului de aderare a Ciprului, în aprilie 2003, a schimbat stimulentele pentru compromis. Odată ce aderarea Republicii Cipru era garantată, conducerea cipriotă greacă avea mai puține motive să accepte o soluție înainte de intrarea efectivă în UE, în mai 2004. În interpretarea lui Sözen, perspectiva aderării și-a pierdut astfel forța ca pârgie de negociere înainte ca soluționarea conflictului să fie asigurată. Instrumentele europene folosite ulterior pentru apropierea comunității cipriote turce de UE nu au avut aceeași putere.

Pentru Chișinău, lecția privește momentul în care este folosită condiționalitatea europeană. Dacă aderarea Republicii Moldova ar deveni certă înainte ca soluționarea problemei transnistrene să urmeze o direcție clară, unele dintre stimulentele actuale pentru compromis s-ar putea diminua.

Sözen a numit situația rezultată în Cipru un „impas confortabil”. Aderarea nu a pus capăt divizării, iar în anumite privințe aceasta s-a consolidat. Ambele comunități suportă costurile conflictului, însă actorii politici nu le consideră suficient de mari pentru a accepta compromisurile necesare reunificării. Astfel, *statu-quo*-ul persistă, chiar dacă nu oferă nici uneia dintre părți o soluție satisfăcătoare.

Tactica Rusiei de răspuns extern la măsurile fiscal-juridice de reintegrare a Republicii Moldova

Editorial de Natalia Stercul, directoarea executivă a Asociației pentru Politică Externă (APE)

În septembrie 2026, în procesul de reglementare transnistreană a avut loc o tranziție de la politica compromisurilor la o integrare fiscală forțată a stângii Nistrului de către Chișinău. Principalul factor al schimbărilor l-a constituit eliminarea facilităților vamale și fiscale pentru întreprinderile transnistrene.

Pașii economici ai autorităților moldovenești au provocat o reacție dură din partea Moscovei, care a trecut imediat la măsuri orientate spre menținerea pârghiilor sale geopolitice în regiune. Pentru prima dată în istoria conflictului, ambasadorul Rusiei în Republica Moldova s-a deplasat personal la Tiraspol pentru a înmâna pașapoarte rusești locuitorilor locali.

Acest pas fără precedent din partea diplomatului și deschiderea ulterioară a unor secții de votare ilegale pentru alegerile în Duma de Stat a Federației Ruse pe teritoriul regiunii transnistrene sunt calificate drept acțiuni inacceptabile, care încalcă grav suveranitatea Republicii Moldova. O asemenea strategie a Moscovei are scopul de a crea obstacole pe termen lung în calea reîntregirii țării.

Tranziția Chișinăului de la facilități de compromis la o integrare fiscală forțată a stângii Nistrului

Practica de trei decenii de acordare a concesiilor de compromis Tiraspolului pare să aparțină definitiv trecutului. Chișinăul

Natalia Stercul, directoarea executivă a Asociației pentru Politică Externă (APE)

a transferat oficial procesul de reintegrare din planul declarațiilor politice în cel al constrângerii juridice și economice ferme, prin asigurarea unor condiții egale de concurență pentru agenții economici de pe cele două maluri ale Nistrului și prin lichidarea zonelor gri.

În același timp, este de menționat că, deși procesul de aliniere a legislației fiscale are un caracter fără compromisuri, acesta a fost totuși conceput pentru a minimiza riscurile macroeconomice de șoc, având un caracter etapizat. Astfel, de la 1 septembrie 2026, Chișinăul a eliminat facilitățile vamale și fiscale pentru exportatorii și importatorii transnistreni, care au fost în vigoare timp de peste 26 de ani. A fost introdusă prima categorie de taxe, inclusiv accizele și TVA la alcool, tutun, parfumerie și bijuterii.

După 1 ianuarie 2027, lista va fi extinsă prin includerea produselor petroliere, a metalelor neprețioase, a mineralelor și concentratelor acestora, a caolinului și a altor tipuri de argilă. De la 1 aprilie 2027, sub incidența noului

regim fiscal vor intra gazul natural și energia electrică. Autoritățile planifică să finalizeze întregul proces de unificare a spațiului fiscal al Republicii Moldova până la 1 ianuarie 2030.

Pentru reducerea tensiunii sociale, Chișinăul a implementat instrumentul „investițiilor rambursabile” prin intermediul unui Fond special de Convergență. Anume prin acest fond Chișinăul planifică să finanțeze direct școlile, spitalele și drumurile din Transnistria. Calculul se bazează pe ideea ca cetățenii de rând de pe malul stâng să simtă în practică faptul că bunăstarea lor socială depinde acum direct de Chișinău, și nu de Tiraspol. Trebuie subliniat că impozitele colectate de la întreprinderile transnistrene în bugetul central al Moldovei nu rămân acolo definitiv. Acestea sunt acumulate și redirecționate înapoi pe malul stâng, însă exclusiv pentru finanțarea direcționată a proiectelor de infrastructură, medicale și sociale, administrate sub controlul Chișinăului. Acest lucru va permite demonstrarea beneficiului direct al reintegrării pentru populația din regiune.

Primele rezultate ale reformei au arătat că, în decurs de paisprezece zile din luna septembrie, după eliminarea preferințelor fiscale, în bugetul central al Moldovei au fost încasate aproximativ 850.000 de lei. Introducerea taxelor a provocat un șoc logistic de scurtă durată.

Operatorii economici locali au redus temporar volumele de declarare a noilor loturi de mărfuri, evaluându-și rentabilitatea, ceea ce a dus la o scădere temporară a dinamicii importurilor pe malul stâng în prima jumătate a lunii. Partea transnistreană a calificat aceste măsuri drept „sufocare economică” și „blocadă unilaterală” care distruge formatul de negocieri „1+1”. Pe de altă parte, partea moldovenească menționează că întreprinderile care au trecut prin procedura de înregistrare permanentă la Agenția Servicii Publice a Moldovei obțin acces la toate mecanismele de deduceri fiscale la fel ca și afacerile de pe malul drept.

Prin implementarea unificării fiscale etapizate, autoritățile Moldovei urmăresc scopuri geopolitice și economice pe termen lung, mizând pe o schimbare în reglementarea conflictului. În ce constă principalul plan strategic al conducerii țării? În primul rând,

în distrugerea autonomiei financiare a Tiraspolului, care se va produce ca urmare a privării administrației de pe malul stâng de canalele independente de suplimentare a bugetului pe seama preferințelor din umbră. Fără marja vamală, deficitul bugetar al republicii nerecunoscute va deveni critic. Se preconizează că acest lucru va obliga Tiraspolul la concesii politice directe. În plus, Chișinăul demonstrează Bruxelles-ului capacitatea de a-și controla frontierele și perimetrul fiscal, ceea ce este critic de important în contextul negocierilor lansate privind aderarea Moldovei la Uniunea Europeană.

Astfel, un scenariu destul de realist al acestui plan pare a fi integrarea treptată, dar ireversibilă, a regiunii transnistrene în spațiul juridic al Moldovei. Pentru a menține accesul la piețele europene în cadrul acordului DCFTA, reprezentanții mediului de afaceri vor fi obligați să joace după regulile Moldovei, distanțându-se treptat de conducerea politică a regiunii transnistrene nerecunoscute. În cele din urmă, se preconizează dispariția condițiilor pentru contrabandă și reexportul gri de mărfuri supuse accizelor, ceea ce va scoate la lumină zonele economice obscure din regiune și va spori încasările în bugetul consolidat al Republicii Moldova.

Intensificarea instrumentelor de influență ale Federației Ruse în regiunea transnistreană

Implementarea de către Chișinău a noilor mecanisme fiscale și integrarea economică etapizată a regiunii au dus la o schimbare a tacticii Federației Ruse în ceea ce privește menținerea influenței sale pe malul stâng al Nistrului. În condițiile în care pârgurile economice ale Tiraspolului slăbesc, Moscova a mutat accentul pe instrumentele juridice și simbolice, urmărind să fixeze loialitatea juridică a populației locale.

Dacă anterior eliberarea documentelor rusești pe malul stâng avea un caracter preponderent tehnic și se desfășura nepublic prin intermediul punctului de deservire consulară mobilă, acum Moscova a trecut la acțiuni deschise pentru a-și semnaliza public prezența în regiune, ca răspuns la pașii de integrare ai Chișinăului.

Un exemplu elocvent al acestei schimbări de tactică l-a constituit vizita ambasadorului numit al Rusiei în Republica Moldova, Oleg Ozerov, la Tiraspol, care a avut loc în prima decadă a lunii septembrie, unde acesta a participat la ceremonia de înmânare a pașapoartelor străine locuitorilor locali. Perfectarea documentelor s-a realizat în baza decretului din luna mai al președintelui Federației Ruse privind procedura simplificată de acordare a cetățeniei pentru locuitorii Transnistriei.

Este important de menționat că, dacă anterior obținerea cetățeniei ruse de către locuitorii regiunii era considerată elementul de bază al identității lor juridice, acum, din cauza închiderii frontierei cu Ucraina, situația s-a schimbat. Marea majoritate a populației de pe malul stâng a perfectat în mod pragmatic cetățenia Republicii Moldova, fiind ghidată, în cele mai multe cazuri, de importanța libertății de mișcare. Eliberarea forțată a pașapoartelor rusești locuitorilor Transnistriei, unde numărul cererilor, conform datelor administrației locale, a depășit 60 de mii, reprezintă o încercare a Moscovei de a restabili în mod artificial echilibrul fragil al forțelor și de a consolida statutul de compatrioți pentru populația de pe malul stâng, ceea ce complică procesul de integrare juridică a cetățenilor din regiune.

Desfășurarea alegerilor ilegale în Duma de Stat a Rusiei pe teritoriul regiunii transnistrene

În paralel cu toate evenimentele menționate mai sus, ca răspuns la integrarea economică etapizată a regiunii, Moscova a activat instrumentele prezenței electorale explicite, organizând scrutinul pe malul stâng al Nistrului contrar poziției oficiale a autorităților Republicii Moldova. În anii precedenți, autoritățile oficiale ale Moldovei își exprimau protestul, dar manifestau o anumită flexibilitate, în timp ce în actualul ciclu electoral Chișinăul a adoptat o poziție juridică intransigentă. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova a aprobat deschiderea

unei singure secții de votare - exclusiv în incinta ambasadei ruse de la Chișinău. Orice tentative de a organiza proceduri electorale pe teritoriul necontrolat au fost declarate oficial drept un pas neprietenos, care încalcă suveranitatea statului. Partea rusă a ignorat interdicțiile Chișinăului. În orașele din regiunea transnistreană au fost deschise 15 secții de votare neautorizate, ceea ce a permis asigurarea votului unui număr semnificativ de locuitori locali, care au demonstrat un sprijin previzibil pentru partidul de guvernământ din Federația Rusă.

Prin urmare, pașii reciproci ai părților au format o realitate fundamental nouă. În timp ce Chișinăul preia cu succes controlul economic asupra regiunii, bazându-se pe pragmatismul mediului de afaceri local și pe perfectarea în masă a pașapoartelor moldovenești de către populație, Moscova încearcă să compenseze acest lucru prin crearea unor obstacole juridice artificiale pe baza identității ruse. Toate acestea au un impact dublu asupra procesului de reintegrare. Pe de o parte, are loc o accelerare a fuziunii economice și juridice a celor două maluri în plan practic.

Mediul de afaceri transnistrean și cetățenii de rând, ghidați de considerente de supraviețuire și de libertate de mișcare, se integrează în ritm alert în spațiul juridic și fiscal al Moldovei, ceea ce pune o temelie solidă pentru unificarea de facto a țării. Pe de altă parte, acțiunile părții ruse creează bariere politice serioase pentru finalizarea acestui proces. Pașaportizarea forțată și desfășurarea alegerilor neautorizate adâncesc falia ideologică și conservă izolarea politică a Tiraspolului.

Acest lucru blochează aproape complet posibilitatea elaborării unui statut politic de compromis pentru regiune și transpune orice contacte ulterioare ale părților exclusiv pe tărâmul unui negociat tactic rigid. În aceste condiții, tactica rusă de reacție externă la măsurile fiscal-juridice de reintegrare a Republicii Moldova se rezumă la încercările de a încetini apropierea de facto a celor două maluri, transferând un proces economic obiectiv în planul unei confruntări politice și juridice de lungă durată.

„UE ar trebui să învețe din experiența Ciprului și să evite repetarea aceleiași greșeli”

Într-un interviu acordat Buletinului de Politică Externă FES/APE, Ahmet Sözen, profesor de științe politice și relații internaționale și director fondator al Cyprus Policy Center, explică de ce conflictele din Cipru și din regiunea transnistreană diferă prin origini și context geopolitic. Experiența Ciprului oferă totuși un avertisment cu privire la separarea aderării la UE de soluționarea conflictului.

Pentru Republica Moldova, Sözen propune un „acord la pachet”, care să coreleze obiectivele intermediare ale aderării la UE cu pași concreți spre reintegrare. El avertizează că amânarea până după aderare a deciziilor privind retragerea trupelor ruse, controlul frontierei, statutul regiunii transnistrene, integrarea instituțiilor și aplicarea legislației UE ar putea consolida conflictul. Citiți mai jos interviul integral:

Domnule profesor Sözen, conflictele din Cipru și din regiunea transnistreană par să aibă câteva trăsături comune: un teritoriu aflat în afara controlului efectiv al guvernului recunoscut internațional, implicarea unei puteri externe și negocieri care durează de decenii. Totuși, conflictul cipriot are o puternică dimensiune intercomunitară, în timp ce conflictul transnistrean își are rădăcinile în principal în contextul geopolitic postsovietic. Ce paralele sunt utile pentru înțelegerea situației Republicii Moldova și unde ar putea comparația să inducă în eroare?

La prima vedere, Turcia și Rusia pot părea că joacă roluri similare, ca puteri externe, dar există diferențe importante. Turcia a fost una dintre puterile garante în temeiul tratatelor prin care a fost înființată Republica Cipru, având drepturi și responsabilități specifice în privința insulei. Este, de asemenea, membră NATO și singura țară care recunoaște nordul Ciprului.

Ahmet Sözen, profesor de științe politice și relații internaționale și director fondator al Cyprus Policy Center

Poziția Rusiei în raport cu regiunea transnistreană este diferită. Nici măcar Rusia nu recunoaște Transnistria ca stat independent. Prin urmare, trebuie să fim prudenți când comparăm cele două cazuri: atât circumstanțele, cât și originile conflictelor diferă.

După cum ați remarcat pe bună dreptate, conflictul cipriot a apărut în mare măsură ca un conflict intercomunitar în anii 1950 și 1960. În schimb, conflictul din regiunea transnistreană își are rădăcinile în destrămarea Uniunii Sovietice și în eforturile Rusiei de a-și păstra influența și controlul în fostul spațiu sovietic.

Când aderarea își pierde forța de influență

Republica Cipru a aderat la UE în 2004, în timp ce insula rămânea divizată. Din punct de vedere juridic, întreaga insulă face parte din UE, dar aplicarea legislației europene este suspendată în nord, unde guvernul de la Nicosia nu exercită control efectiv. Privind retrospectiv, a păstrat aderarea perspectiva reunificării sau a făcut, fără intenție, divizarea mai durabilă?

Aș spune că, în principal, a doua variantă. Din jurul anilor 1996–1997 până în 2003, intenția UE a fost să folosească perspectiva aderării Ciprului ca stimulent pentru soluționarea problemei cipriote.

Această situație s-a menținut până în aprilie 2003. Din diverse motive, nu reușiserăm să soluționăm problema cipriotă până la semnarea Tratatului de aderare. În acel moment, aderarea la UE a încetat să mai fie un stimulent.

După aderare, UE și-a pierdut și pârghiile de influență asupra ambelor părți. În acest sens, poate fără intenție, aderarea a creat o dinamică ce a consolidat divizarea.

Lecția pentru Bruxelles și Chișinău

Cu puțin timp înainte ca Republica Cipru să adere la UE, aproximativ 65% dintre alegătorii ciprioți turci au susținut Planul Annan, în timp ce circa 76% dintre alegătorii ciprioți greci l-au respins. Faptul că aderarea Republicii Cipru la UE era sigură, indiferent de rezultatul referendumului, a redus disponibilitatea părții cipriote grecești de a face compromisuri? Ce ar trebui să învețe Bruxellesul și Chișinăul din ordinea în care au avut loc referendumul și aderarea?

UE ar trebui să urmărească un acord la pachet, care să stabilească atent succesiunea obiectivelor intermediare ale aderării și ale reintegrării. Aceasta este una dintre lecțiile pe care ar trebui să le desprindă din experiența Ciprului.

Când au fost anunțate rezultatele referendumului, Günter Verheugen, comisarul european pentru extindere de la acea vreme, a declarat public că partea cipriotă greacă indusese UE în eroare cu privire la disponibilitatea sa de a accepta o soluție. Dar, după un vot de 76% împotriva planului, aș spune că această constatare a venit cam târziu. UE ar trebui să învețe din experiența Ciprului și să evite să fie luată din nou prin surprindere.

Ar fi mai bine ca UE și Chișinăul să convină asupra unui acord la pachet care să nu se limiteze la obiectivele intermediare ale aderării. Acesta ar trebui să stabilească și pașii pe care Chișinăul și Tiraspolul i-ar urma în paralel cu procesul de aderare.

O asemenea soluție ar necesita o abordare diferită de cea adoptată în cazul Ciprului. Protocolul nr. 10 a suspendat aplicarea acquis-ului UE în partea de nord a insulei până la găsirea unei soluții. În cazul Republicii Moldova, cred că orice aranjament comparabil ar trebui să includă o clauză care să limiteze în timp suspendarea, astfel încât părțile să continue discuțiile și negocierile privind aplicarea acquis-ului și în regiunea transnistreană.

Poate Rusia să aibă drept de veto?

Cât de important este ca problema transnistreană să fie soluționată înainte ca Republica Moldova să adere la UE? Dacă soluționarea conflictului ar deveni o condiție absolută a aderării, ar putea Rusia să blocheze, în fapt, viitorul european al Republicii Moldova prin menținerea trupelor sale în regiune și a impasului politic de la Tiraspol?

Acesta este un argument cât se poate de legitim. Aveți perfectă dreptate. Dar, dacă alternativa este admiterea necondiționată a Republicii Moldova, fără reintegrarea corespunzătoare a regiunii transnistrene, UE ar avea în interiorul granițelor sale un teritoriu care ar rămâne, în fapt, dominat de Rusia.

În mod ideal, conflictul ar trebui soluționat înainte de aderare și trebuie depuse toate eforturile în acest sens. Acestea ar trebui să depășească măsurile tehnice. UE și statele membre influente ar trebui să întreprindă și demersuri diplomatice la nivel înalt pentru a obține, cel puțin, acordul Rusiei privind retragerea trupelor sale din regiunea transnistreană.

Pericolul permanentizării divizării

Ar putea Republica Moldova să urmeze o abordare similară celei prevăzute de Protocolul nr. 10 pentru Cipru: să adere la UE în granițele sale recunoscute internațional, în timp ce aplicarea legislației europene în regiunea transnistreană ar fi suspendată temporar? Ce avantaje ar putea oferi această soluție și cât de mare este riscul ca un aranjament prezentat drept temporar să consolideze divizarea?

Dacă privim cazul Ciprului, au trecut 23 de ani de la adoptarea Protocolului nr. 10 și încă suntem departe de o soluție. Prin urmare, există întotdeauna riscul ca divizarea să continue.

În același timp, înțeleg argumentul că ar fi nedrept ca un guvern legitim, ales democratic, să fie împiedicat să adere la UE, deși majoritatea populației dorește acest lucru, doar pentru că problema transnistreană rămâne nesoluționată. Dar nu trăim într-o lume dreaptă. Trebuie luate în considerare și implicațiile geopolitice.

Descentralizare, nu federalizare

Negocierile privind Ciprul s-au concentrat mult timp asupra ideii unei federații bizonale și bicomunitare, întemeiate pe egalitatea politică a celor două comunități. Ar putea funcționa în cazul regiunii transnistrene un model federal sau de partajare a puterii? Sau ar oferi acesta autorităților de la Tiraspol — și, indirect, Rusiei — posibilitatea de a bloca politica externă, deciziile de securitate și integrarea europeană a Republicii Moldova?

Este o întrebare excelentă. Nu sunt expert în situația de la Chișinău sau de la Tiraspol, dar, din câte înțeleg, federalizarea nu este o opțiune luată în considerare.

Privind din afară și având cunoștințe limitate despre acest caz, aș sugera examinarea unei forme de descentralizare: transferul anumitor competențe

de la autoritățile centrale către cele locale. Aceasta ar putea fi una dintre căile de integrare a regiunii în Republica Moldova.

Ar putea fi studiate exemple din Spania și din alte părți ale lumii privind descentralizarea sau autonomia fără federalizare. Ideea ar fi ca locuitorii regiunii să aibă mai multă reprezentare și mai multă autoritate în administrarea problemelor locale, în loc ca regiunea să fie guvernată în întregime de la Chișinău.

Ce trebuie soluționat înainte de aderare

Care dintre următoarele chestiuni trebuie soluționate înainte ca Republica Moldova să adere la UE: retragerea trupelor ruse, viitorul actualului mecanism de menținere a păcii, controlul frontierei de est, statutul regiunii, drepturile locuitorilor și drepturile de proprietate, integrarea instituțiilor și aplicarea legislației UE? Care ar putea fi abordate treptat după aderare?

Cred că toate aceste chestiuni trebuie clarificate. În mod ideal, pașii pentru soluționarea lor ar trebui stabiliți într-o anumită succesiune și corelați cu procesul de aderare.

Mesajul meu principal este că Republica Moldova nu ar trebui să aștepte aderarea pentru a le aborda. Sunt chestiuni importante care, în mod ideal, ar trebui soluționate înainte ca țara să intre în UE.

Vă mulțumesc!

Transnistria la porțile Uniunii Europene: trei scenarii pentru viitorul Republicii Moldova

Studiu realizat de experții politici, Denis Cenușă și Alexandru Flenchea

Denis Cenușă

Studiul **„Dilema strategică a Republicii Moldova: aderarea la Uniunea Europeană, reintegrarea teritorială și lecțiile din cazul Ciprului”**, comandat de FES Moldova și semnat de Denis Cenușă și Alexandru Flenchea, plasează în centrul dezbaterii una dintre cele mai dificile întrebări cu care se va confrunta Chișinăul în următorii ani: cum poate Republica Moldova avansa spre aderarea la Uniunea Europeană fără ca progresul european să înghețe definitiv dosarul transnistrean și, invers, fără ca lipsa unei soluții pentru Transnistria să ofere actorilor externi posibilitatea de a bloca integrarea europeană a țării.

Autorii nu tratează aderarea și reintegrarea drept două procese separate, ci drept două obiective strategice interdependente, ale căror ritmuri diferite pot genera atât oportunități, cât și vulnerabilități majore. Studiul propune trei scenarii: Moldova aderă la UE ca stat reintegrat; Moldova devine stat membru în timp ce regiunea transnistreană rămâne temporar în afara aplicării efective a acquis-ului; sau ambele procese intră într-o stagnare de durată. Prima variantă este considerată cea mai favorabilă consolidării statalității, însă și cea mai dificilă din punct de vedere politic și geopolitic.

Alexandru Flenchea

Comparația cu Ciprul funcționează aici mai ales ca avertisment. Aderarea unui stat divizat este posibilă juridic și politic, dar experiența cipriotă arată că integrarea europeană nu produce automat reintegrare. Odată ce obiectivul aderării este atins, pârgghiile europene și motivația internă pentru soluționarea conflictului se pot diminua. Pentru Republica Moldova, concluzia esențială este că perioada de preaderare trebuie folosită nu doar pentru reforme, ci și pentru construirea unei strategii coerente de reintegrare, securitate, integrare economică și negocieri cu Uniunea Europeană.

Moldova între aderarea la UE și reintegrare: cum poate fi evitată capcana cipriotă

Republica Moldova înaintează spre Uniunea Europeană într-un moment în care problema transnistreană rămâne nerezolvată, mecanismul politic de negocieri este practic blocat, iar războiul Rusiei împotriva Ucrainei a modificat radical mediul regional de securitate. Din această suprapunere rezultă o dilemă pe care Chișinăul nu o va putea evita: trebuie reintegrarea țării realizată înainte de aderare sau poate Moldova deveni membră a UE cu un teritoriu asupra

căruia autoritățile constituționale nu exercită control efectiv?

Studiul pleacă tocmai de la ideea că această alegere nu poate fi redusă la formula simplă „mai întâi aderarea” sau „mai întâi reintegrarea”. Aderarea la UE și soluționarea conflictului transnistrean au calendare, actori și condiționalități diferite. Procesul european poate avansa prin reforme și negocieri tehnice într-un ritm relativ previzibil, în timp ce reintegrarea depinde de variabile pe care Chișinăul nu le controlează: poziția Tiraspolului, capacitatea Rusiei de a menține influență în regiune, evoluția războiului din Ucraina și disponibilitatea actorilor occidentali de a investi capital politic într-o soluție.

Această asimetrie este, de fapt, miezul problemei. Moldova ar putea ajunge foarte aproape de aderare înainte ca dosarul transnistrean să înregistreze un progres politic comparabil. În acel moment, UE și Chișinăul ar fi obligați să decidă dacă păstrează conflictul în afara procesului de aderare sau îl transformă într-o condiție politică pentru intrarea în Uniune.

Cazul Ciprului ca precedent, nu ca model

Precedentul cel mai des invocat este Republica Cipru. Insula a aderat la UE în 2004 fără să fie reunificată, iar aplicarea acquis-ului european a fost suspendată în partea de nord, aflată în afara controlului efectiv al guvernului de la Nicosia. Din punct de vedere juridic, acest model demonstrează că existența unui teritoriu nereintegrat nu exclude automat aderarea unui stat la UE.

Din punct de vedere politic însă, lecția este mult mai ambiguă. La peste două decenii de la aderare, conflictul cipriot continuă. Integrarea europeană a redus unele costuri ale divizării, a facilitat contactele și a oferit ciprioților turci acces la o serie de drepturi europene, dar nu a creat impulsul decisiv pentru reunificare. Din contră, studiul observă riscul ca beneficiile integrării să permită populației și mediului economic să se adapteze la un status quo confortabil, fără ca elitele politice să mai aibă aceeași motivație pentru compromis.

Aceasta este principala avertizare pentru Republica Moldova. Dacă cetățenii moldoveni din regiunea transnistreană beneficiază de libera circulație, acces la piața europeană și, ulterior, de drepturile derivând din cetățenia unui stat membru, fără ca statutul politic al regiunii să fie clarificat, avantajele integrării europene pot ajunge să coexiste cu menținerea separării de facto.

Totuși, analogia cu Ciprul trebuie utilizată cu prudență. În cazul cipriot, Turcia este membră NATO și are o relație instituțională complexă cu UE. În cazul Moldovei, actorul extern dominant este Rusia, aflată într-o relație de confruntare cu Uniunea Europeană și care menține o prezență militară pe teritoriul Republicii Moldova. Prin urmare, ceea ce în cazul Ciprului a putut fi administrat ca o excepție politico-juridică devine, în cazul Moldovei, și o problemă directă de securitate europeană.

Trei scenarii, trei tipuri de risc

Primul scenariu este și cel preferat de autori: **Moldova reintegrată înainte de aderarea la UE sau concomitent cu aceasta.** În această variantă, cele două procese se susțin reciproc. Perspectiva europeană crește atractivitatea Chișinăului pentru populația și mediul de afaceri din Transnistria, în timp ce reducerea influenței Rusiei și vulnerabilitățile economice ale regimului de la Tiraspol deschid spațiu pentru compromis. La momentul aderării, acquis-ul european poate fi aplicat pe întreg teritoriul recunoscut internațional.

Avantajul este evident: UE nu importă un conflict înghețat, iar Moldova intră în Uniune ca stat funcțional și teritorial consolidat. Dezavantajul este că succesul depinde de o convergență rară a mai multor factori: slăbirea pârghiilor rusești, capacitate administrativă suficientă la Chișinău, disponibilitatea Tiraspolului pentru compromis, sprijin consistent al UE și consens politic intern.

Al doilea scenariu presupune **aderarea Moldovei înaintea reintegrării.** Este varianta cea mai apropiată de precedentul cipriot. Acquis-ul ar putea să nu fie aplicat temporar în regiunea transnistreană, iar reintegrarea ar continua după aderare. Beneficiul major este că Rusia sau administrația de la Tiraspol nu ar putea

transforma conflictul într-un veto asupra viitorului european al întregii Republici Moldova.

Dar riscul este la fel de important: odată intrată în UE, Moldova și partenerii săi ar putea pierde sentimentul de urgență. Instrumentele de condiționalitate ale Bruxellesului s-ar diminua, în timp ce Tiraspolul ar putea încerca să obțină cât mai multe avantaje economice și sociale din apartenența Moldovei la Uniune fără să accepte costurile politice ale reintegrării. Studiul descrie foarte clar această posibilitate: aderarea poate transforma Moldova într-un pol de atracție, dar poate totodată consolida divizarea.

Cel de-al treilea scenariu este cel mai nefavorabil: **stagnarea simultană a aderării și reintegrării.** Acesta poate apărea în urma acumulării mai multor evoluții negative — reforme insuficiente, deteriorarea relației dintre Chișinău și Bruxelles, ascensiunea euroscepticismului în UE sau Moldova și refacerea capacității Rusiei de a sprijini economic și politic regiunea transnistreană. Într-o asemenea situație, integrarea europeană își pierde puterea de atracție, iar Chișinăul pierde treptat pârghiile pe care le are asupra Tiraspolului.

Pârghia reală a Chișinăului este economia

Una dintre cele mai importante concluzii ale studiului este că Republica Moldova dispune deja de instrumente de reintegrare mai puternice decât sugerează stagnarea negocierilor politice. Cele mai importante sunt economice.

Peste 2.300 de companii din regiunea transnistreană care efectuează operațiuni de comerț exterior sau beneficiază de programe internaționale sunt înregistrate ca persoane juridice moldovenești și folosesc sistemul bancar al Republicii Moldova. Piața de pe malul drept și UE reprezintă principalele destinații pentru exporturile regiunii. Această integrare a fost construită gradual, prin măsuri vamale, fiscale și bancare adoptate de Chișinău timp de peste două decenii.

După criza energetică din 2025, vulnerabilitatea economică a regiunii a crescut suplimentar. Din perspectiva reintegrării, aceasta schimbă raportul de pârghii. În locul unei Transnistrii legate structural de Rusia prin energie și comerț,

se conturează o regiune care depinde tot mai mult de accesul la economia moldovenească și europeană.

Însă autorii avertizează că integrarea economică nu trebuie confundată cu reintegrarea politică. Experiența Ciprului demonstrează că schimburile comerciale și mobilitatea pot reduce tensiunile fără să rezolve disputa privind suveranitatea și statutul politic.

Problema militară nu poate fi amânată

Dacă aspectele economice sau administrative pot fi gestionate gradual, prezența militară rusă ridică o problemă diferită. Un viitor stat membru al UE în care trupe ruse continuă să fie staționate pe un teritoriu aflat în afara controlului guvernului ar crea o situație fără precedent pentru Uniune.

De aceea, studiul recomandă elaborarea unei strategii integrate de securitate: desființarea prezenței Grupului Operativ al Trupelor Ruse, transformarea mecanismului actual de pacificare, soluționarea problemei formațiunilor paramilitare printr-un program de dezarmare, demobilizare și reintegrare și neutralizarea stocurilor de muniții de la Cobasna. Toate aceste elemente ar trebui negociate cu partenerii internaționali și transformate într-o foaie de parcurs, nu lăsate la nivelul unor obiective declarative.

În cazul în care Moldova ajunge la aderare înainte de reintegrare, autorii consideră necesară negocierea anticipată cu Bruxellesul a unui mecanism juridic inspirat de Protocolul nr. 10 aplicat Ciprului. Diferența esențială ar trebui să fie însă existența unor prevederi clare privind aplicarea graduală a acquis-ului și reintegrarea post-aderare, astfel încât excepția temporară să nu devină permanentă.

Cea mai mare eroare ar fi lipsa unei alegeri

Poate cea mai importantă idee a studiului este că niciuna dintre cele trei evoluții nu este predeterminată. Republica Moldova nu poate controla războiul din Ucraina, deciziile Rusiei sau schimbările politice din statele membre ale UE. Poate însă influența felul în care aderarea și reintegrarea se raportează una la cealaltă.

De aici derivă și formula centrală a autorilor: **corelarea este mai importantă decât viteza**. O aderare foarte rapidă, în absența unui plan credibil pentru Transnistria, poate crea o problemă pe termen lung. Dar și încetinirea artificială a parcursului european până la apariția unei conjuncturi perfecte pentru reintegrare poate transforma conflictul într-un drept de veto indirect pentru Rusia.

Chișinăul are nevoie, prin urmare, de o strategie cu două niveluri. Pe de o parte, procesul de aderare trebuie protejat de tentativele Tiraspolului sau Moscovei de a-l bloca. Pe de altă parte, apropierea de UE trebuie utilizată sistematic pentru a adânci integrarea economică, socială și instituțională a celor două maluri.

Aceasta presupune garanții concrete pentru populația din regiune — proprietăți, pensii, locuri de muncă, drepturi lingvistice și recunoașterea documentelor — dar și o ofertă economică suficient de atractivă pentru ca reintegrarea să fie percepută nu drept o pierdere, ci drept o oportunitate.

Experiența Ciprului arată că UE poate administra o divizare teritorială. Nu demonstrează însă că o poate rezolva după aderare. Din această perspectivă, fereastra cea mai importantă pentru Republica Moldova este perioada de preaderare. Atunci Bruxellesul dispune de cea mai puternică condiționalitate, Chișinăul de cea mai mare motivație pentru reformă, iar perspectiva pieței și a cetățeniei europene poate avea cel mai mare efect de atracție asupra regiunii transnistrene.

Dilema nu este, așadar, dacă Moldova trebuie să aleagă între Europa și reintegrare. Provocarea strategică este să împiedice ca succesul unuia dintre aceste obiective să devină cauza eșecului celuilalt.

Imprint

Editor

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. sucursala Chișinău (Moldova)
Strada București 111, Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
Web: <http://moldova.fes.de>
E-mail: fes.moldova@fes.de
Tel. +373 855830

Credit foto:

Pagina 1: Sursa: FES Moldova
Paginile 2 - 6: Sursa: FES Moldova
Pagina 7: Foto: Facebook
Pagina 10: Foto: FES Moldova
Pagina 13: Foto: FES Moldova

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. (FES). Utilizarea comercială a materialelor publicate de FES nu este permisă fără acordul scris al FES. Publicațiile FES nu pot fi folosite în scopuri de campanie electorală.

Septembrie 2026

© Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.
Mai multe publicații ale fundației Friedrich-Ebert pot fi găsite aici: www.fes.de/publikationen

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.